

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ

ЗА ПОДДОМАГАНЕ И КОМПЕНСАЦИЯ

НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

ЗА ПЕРИОДА 2006 – 2007 г.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Националната стратегия за подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления обединява необходимите законодателни, административни и организационни мерки, които Република България следва да предприеме, за да бъде приведено в съответствие националното законодателство с международните и европейските стандарти за защита правата на пострадалите от престъпления, и да бъде осигурено прозрачно, справедливо и достъпно правосъдие.

ЦЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

Разширяване правата на пострадалите от престъпления и тяхната подкрепа с помощта на държавните органи, органите на местната и съдебната власт, неправителствените организации за подкрепа на пострадали и други юридически и физически лица, съобразно:

1. Натрупаният законодателен опит в България от Освобождението досега.
2. Задължителните европейски и международни стандарти като:
 - Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи;
 - Рамковото решение 2001/220 на Съвета на Европейския съюз за положението на пострадалите от престъпления в наказателния процес;
 - Директива 2004/80 на Съвета на Европейския съюз за компенсацията на пострадалите от престъпления;
 - Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност.
3. Постиженията на съвременните правни системи и най-добрите световни практики.

ПРИНЦИПИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

Основавайки се на Рамковото решение на Съвета на Европейския съюз за положението на пострадалите от престъпления в наказателния

процес 2001/220, Националната стратегия се ръководи от следните принципи:

1. Признаване и гарантиране правото на ефективно участие на пострадалите от престъпления в наказателния процес.

2. Зачитане на личното достойнство и правото на достоен прием на пострадалия или неговите близки от всяка институция на държавната, съдебната и местната власт, от всяка организация за подкрепа на пострадали, от всички граждани и юридически лица.

3. Право на безплатна спешна медицинска и психологическа помощ и подкрепа за подпомагане възстановяването на пострадалите и за предотвратяване на други престъпления или вторична виктимизация.

4. Право на пострадалите да получават информация за възможността да бъдат подпомогнати от специализирана служба или организация, за условията и реда за получаване на правна помощ, за реда на гарантиране на техните интереси, ако пребивават в друга държава.

5. Право на безплатна правна помощ за някои определени със закон категории пострадали.

6. Право на пострадалите да получават информация за движението на делата, в които участват, и за актовете на органите на досъдебното производство и на съда, в това число и при констатирана опасност за тях – за освобождаването на обвиняемия или осъдения, ако изрично са поискали това.

7. Право на изслушване на пострадалия и представяне на доказателства в наказателния процес.

8. Право на пострадалите с разрешение на съда да дават показания по начин, който позволява извършването на това действие с подходящи средства, за да бъдат защитени от евентуални последици на показанията в открито заседание.

9. Право на пълноценно участие в наказателното производство и когато имат затруднения в общуването.

10. Право на възстановяване на разноските, ако пострадалият е страна или свидетел в наказателното производство.

11. Право на защита на пострадалите или близките им по реда на специален закон, ако компетентен орган постанови, че е налице сериозна опасност за тях.

12. Право на компенсация от страна на държавата на пострадалите от някои видове престъпления, предимно против личността, независимо от правото на обезщетение в наказателния и гражданския процес.

13. Право на медиация във връзка с наказателното производство.

ЗАДАЧИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ В ДЪЛГОСРОЧЕН ПЛАН

1. Дейностите, свързани с подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления, да бъдат осигурени на национално и местно ниво, като постепенно се разширяват тяхното количество, качество и диапазон.

2. Обединяването на неправителствените организации в тази област в една **асоциация**, която да сътрудничи с централния орган по отношение на изработването на стандарти за работа с пострадалите от престъпления.

НЕПОСРЕДСТВЕНИ ЗАДАЧИ

1. Реализиране на множество права на пострадалите от престъпления като:

- осигуряване и предоставяне на медицинска, психологическа, практическа и правна подкрепа в съответствие с действащото законодателство,
- предоставяне на информация,
- създаване на предпоставки за по-широко участие на пострадалите в наказателния процес,
- гарантиране правото на защита на пострадалите и техните близки,
- създаване на справедлив и адекватен механизъм за компенсация,
- обезпечаване на възможност пострадалите да участват в медиация в хода на наказателното производство.
- гарантиране правата на пострадалите на територията на страната, които са чужди граждани, на основата на международен договор, по който Република България е страна;
- гарантиране правата на граждани на страни-членки на ЕС за компенсация на щети от престъпления в държавата, в която пребивават, независимо от страната-членка, на чиято територия са извършени посегателствата.

2. Създаване на **централен орган** без статут на юридическо лице, който да отговаря за всички въпроси в областта на подпомагане пострадалите от престъпления като:

- разработване на политиката, планирането и представянето на конкретните законодателни и практически инициативи;
- координация на работата между държавните органи и другите субекти в тази област;
- администриране на дейностите по компенсация и подпомагане на пострадалите;
- подготовка и обучение на кадри;
- международно сътрудничество;
- провеждане на виктимологични изследвания.

3. Създаване на подходящи условия за финансово обезпечаване на:

- предприеманите от държавата инициативи в областта на подпомагане пострадалите от престъпления;
- специализираните служби и организации за подпомагане на пострадалите;
- възможност за директна компенсация на пострадалите от престъпления.

ЗАКОНОДАТЕЛНИ МЕРКИ

1. Задълбочено и широко обсъждане на възможни промени във връзка с наказателния процес, които да предвиждат:

- конституиране на пострадалия като граждански ищец от съдилищата, ако са спазени всички предпоставки за предявяването на гражданския иск. При производствата, образувани по тѣжба на пострадалия, съдът задължително да го информира за възможността му да предяви граждански иск;
- разпит на пострадалия да се провежда само в степента и границите, в които това е необходимо за целите на наказателното производство;
- възможност за конституиране като представител на пострадал или множество пострадали на специализирано юридическо лице с нестопанска цел в полза на пострадали от престъпления.
- **2. Обсъждане на възможни промени в други закони и подготвяне на нови нормативни актове относно:**

- законодателно разширяване на правото на защита на пострадалите и техните близки (Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство);
- създаване на възможност пострадалите да участват в медиация в хода на наказателното производство (Закон за медиацията);
- приемане на специален закон, с който да се създаде справедлив механизъм за компенсация на пострадалите от престъпления от страна на държавата. Този закон следва да уреди статута на **единен централен орган** в тази област, както и да предвиди осигуряване на необходимите финансови средства и механизмите за защита на пострадалите от престъпления, в това число и при трансгранична ситуация.

Всички възможни законодателни промени следва да бъдат обсъдени до края на 2006 г. по време на семинар с лектори от Европейския форум за услуги на жертви на престъпления по съгласуване на проектите със стандартите на Форума. Семинарът ще се проведе в рамките на одобрения от Министерския съвет проект "Привеждане на българското законодателство в съответствие с европейските изисквания, свързани с правата на пострадалите от престъпления".

ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

- Министерство на правосъдието - да подготви до 10.08.2006 г. проект на специален закон за подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления;
- Министерски съвет – относно одобряване проекта на закон и внасянето му в Народното събрание до 30.09.2006 г.

ОБУЧЕНИЕ

Министерството на правосъдието осъществява текуща квалификация и организира обучение по прилагането на Рамковото решение 2001/220 на Съвета на Европейския съюз за положението на пострадалите от престъпления в наказателния процес, Директива 2004/80 на Съвета на Европейския съюз за компенсацията на пострадалите от престъпления и на специалния закон за подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления.

ФИНАНСИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

Приемането на Националната стратегия не изисква допълнителни бюджетни средства за 2006 г. извън тези, които са в рамките на одобрения бюджет на Министерство на правосъдието за 2006 г.

Необходимост от осигуряване на финансови средства ще възникне във връзка с приемането на специалния закон за подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления, като към този проектозакон ще бъдат направени конкретни разчети.

КООРДИНАЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

Министърът на правосъдието извършва координацията по изпълнението на Стратегията.

Министърът на правосъдието в срок до края на 2007 г. да внесе в Министерски съвет отчет за изпълнението на Стратегията.